

Sygn.akt III AUa 880/20

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

**Przewodniczący sędzia Barbara Orechwa-Zawadzka**

**Sędziowie Sławomir Bagiński**

**Dorota Elżbieta Zarzecka**

**Protokolant Edyta Katarzyna Radziwońska**

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 lutego 2021 r. w B.

**sprawy z odwołania M. W.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o przeliczenie emerytury

**na skutek apelacji wnioskodawcy M. W.**

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 20 października 2020 r. sygn. akt IV U 896/18

**I. oddala apelację,**

**II. odstępuje od obciążania wnioskodawcy kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego za II instancję,**

**III. przyznaje adwokatowi H. K. wynagrodzenie z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w kwocie 147,60 (sto czterdzieści siedem 60/100) złotych, w tym 27,60 złotych podatku od towarów i usług ze Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Olsztynie).**

S. B. O. D. E. Z.

**Sygn. akt: III AUa 880/20**

## UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z 15 lipca 2015 r. na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach FUS odmówił ubezpieczonemu M. W. wznowienia postępowania w sprawie ponownego przeliczenia świadczenia emerytalnego.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczony wniósł o jej zmianę i powołanie biegłego księgowego, który w oparciu o „zgrupowane dokumenty” przeliczyłby przyznaną mu emeryturę, zwłaszcza za okresy kiedy do podstawy wymiaru przyjęto minimalne wynagrodzenie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podniósł, iż prawomocną decyzją z 28 stycznia 2014 r. organ rentowy przeliczył wymienionemu od 1 stycznia 2014 r. emeryturę. Wskaźnik podstawy wymiaru emerytury wyniósł wówczas 47% i został wyliczony z 20 lat z całego okresu ubezpieczenia.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 18 stycznia 2018 r. (sygn. akt IV U 1509/15) zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. do ponownego przeliczenia emerytury przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynoszącego 52,10% ustalonego z 20 wybranych lat kalendarzowych 1962-1980, 1984-1987, 1991-1992 i 1998 oraz orzekł o kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Od powyższego wyroku apelacje wniosły obie strony.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, wyrokiem z 8 maja 2018 r. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za instancję odwoławczą. W uzasadnieniu wyroku sąd ten wskazał między innymi, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy winien wnikliwie przeanalizować akta osobowe wnioskodawcy ze spornych okresów zatrudnienia, ponownie przesłuchać świadka I. S. z odebraniem od niej przyrzeczenia, o którym mowa w art. 266 § 3 k.p.c. na okoliczność miejsca przechowywania dokumentacji osobowej pracowników G. K., prowadzącej Zakład Usług (...), a także dopuścić dowód z opinii biegłego z zakresu księgowości/rachunkowości, który w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy obliczy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia wnioskodawcy oraz wysokość jego emerytury w najkorzystniejszym wariantcie.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 20 października 2020 r. zmienił zaskarżoną decyzję z 15 lipca 2015 r. i zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych do ponownego przeliczenia świadczenia emerytalnego M. W. przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynoszącego 52,78 % ustalonego z 20 wybranych lat kalendarzowych – 1963 r., 1964 r., 1967 r. – 1980 r., 1985 r., 1991 r., 1992 r., 1998 r. (pkt I), oraz przyznał od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Olsztynie) na rzecz radcy prawnego H. K. kwotę 480 zł (czteryście osiemdziesiąt zł), powiększoną o należny podatek VAT, tytułem pomocy prawnej udzielonej z urzędu (pkt II).

Sąd Okręgowy w Olsztynie ponownie rozpoznając sprawę ustalił, że organ rentowy decyzją z 30 lipca 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od 8 maja 2008 r. W wyniku rozpoznania wniosku M. W. z 15 stycznia 2014 r., organ rentowy decyzją z 28 stycznia 2014 r., na podstawie art. 110 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przeliczył M. W. emeryturę od dnia 1 stycznia 2014 r. Wskaźnik podstawy wymiaru emerytury ustalony z 20 najkorzystniejszych lat podlegania ubezpieczeniom wyniósł 47 %, przyjęto nową kwotę bazową. Jednocześnie za poniższe okresy przyjęto minimalne wynagrodzenia obowiązujące w tym czasie, z uwagi na brak możliwości ustalenia podstawy wymiaru składek:

- od 01.09.1965 r. do 19.11.1967 r., od 01.04.1968 r. do 11.05.1968 r. - zatrudnienie w Fabryce (...) w W.,
- od 15.05.1968 r. do 31.12.1971 r., od 01.01.1973 r. do 15.02.1973 r. - zatrudnienie w Przedsiębiorstwie (...) w W.,
- od 01.05.1973 r. do 31. 12.1973 r. - zatrudnienie w (...) Zarządzie Aptek P.P. w O.,
- od 03.11.1974 r. do 31.12.1974 r. zatrudnienie w Przedsiębiorstwie (...),
- od 07.06.1976 r. do 01.12.1979 r. - zatrudnienie w (...) i R. E. w W.,
- od 06.03.1995 r. do 05.09.1998 r. - zatrudnienie w Zakładzie Usług (...) w D.,
- od 01.01.1998 r. do 31.12.1998 r. - zatrudnienie w Zakładzie Usług (...)” w O..

Zgodnie z treścią świadectwa pracy z 3 stycznia 2014 r. M. W. w okresie od 20 października 1965 r. do 19 listopada 1967 r. odbywał służbę wojskową.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiot sporu w stanowiła ocena, czy przedłożone „nowe dowody” w postaci akt osobowych, zawierające dane o osiągniętych przez wymienionego zarobkach (stawki godzinowe, wynagrodzenie zasadnicze) skutkują w myśl art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, przeliczeniem wysokości przysługującej wnioskodawcy emerytury ustalonej ostatnio decyzją z 28 stycznia 2014 r., gdzie wskaźnik podstawy wymiaru wyniósł 47%.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 114 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy, prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Ponowne ustalenie prawa do emerytur i rent nie jest wznowieniem postępowania sądowego, lecz dotyczy postępowania przed organem rentowym. Przesłankami ponownej oceny uprawnień ubezpieczeniowych są „nowe dowody” i „ujawnione okoliczności” istniejące przed podjęciem decyzji rentowej i mające wpływ na ustalenie prawa do emerytur i rent.

Natomiast zgodnie z art. 111 ust. 1 cyt. ustawy, wysokość emerytury lub renty oblicza się ponownie, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, od podstawy wymiaru ustalonej w myśl art. 15, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego:

1) z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresie wskazanym do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia,

2) z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury lub renty albo o ponowne ustalenie emerytury lub renty, z uwzględnieniem art. 176,

3) z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury lub renty,

- a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że instytucja przeliczenia wysokości świadczenia umożliwia zwiększenie emerytury lub renty w wyniku uwzględnienia w podstawie wymiaru świadczenia okresów ubezpieczenia przypadających zarówno przed, jak i po przyznaniu emerytury lub renty. Przewiduje ona zwiększenie możliwości wyboru okresu, z którego może pochodzić podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne. Nie dopuszcza jednak zupełnej dowolności w tym zakresie, gdyż uzależnia ten wybór od rodzaju świadczenia, którego ponownego ustalenia dotyczy wniosek. Jeśli więc wniosek dotyczy renty, to okres 20 lat winien bezpośrednio poprzedzać rok zgłoszenia wniosku o rentę lub o jej ponowne ustalenie, natomiast w przypadku wniosku o ponowne ustalenie emerytury, okres 20 lat winien poprzedzać rok zgłoszenia wniosku o to właśnie świadczenie lub o jego ponowne ustalenie.

Ponieważ ustalenie wysokości wynagrodzenia za sporne okresy a w konsekwencji obliczenie wysokości wskaźnika podstawy wymiaru i wysokości świadczenia wymagało wiedzy specjalnej, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu księgowości/rachunkowości. Sąd uznał opinię uzupełniającą biegłej z 30 lipca 2020 r. za miarodajny dowód w sprawie. Biegła opracowała opinię na podstawie całości materiału dowodowego zebranego w sprawie, zgodnie z tezą dowodową zawartą w postanowieniu sądu. Strony opinii tej również nie kwestionowały.

Sąd Okręgowy podkreślił, że biegła zgodnie z zaleceniem sądu nie przyjęła w roku 1966 wynagrodzenia w kwocie 9500 zł, albowiem poza sporem pozostawało, że przyjęte przez organ rentowy w decyzji z 21 kwietnia 2009 r. minimalne wynagrodzenie za rok 1966 w kwocie 9500 zł (skorygowane decyzją z 28 stycznia 2014 r.) było wynikiem pomyłki, ponieważ w tym czasie skarżący odbywał zasadniczą służbę wojskową.

Ponadto, odnosząc się do roszczenia skarżącego zawartego w piśmie z 26 sierpnia 2020 r. i przyjęcia wppv w wysokości 61,48%, Sąd Okręgowy wskazał, że sposób obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru z lat 1970

– 1979 zastosowany przez biegłą w pierwszej opinii, nie znajduje podstawy prawnej. W oparciu bowiem o treść art. 111 ustawy emerytalnej, przeliczenie mogło nastąpić z 10 kolejnych lat podlegania ubezpieczeniom począwszy od roku 1988 (2008 r. - 20 lat) lub z 20 najkorzystniejszych lat podlegania ubezpieczeniom, przy przyjęciu tej samej kwoty bazowej. Taki właśnie sposób przeliczenia biegła ostatecznie przyjęła w opinii uzupełniającej z 30 lipca 2020 r.

Ostatecznie, Sąd Okręgowy ustalił, że najkorzystniejszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru z wybranych 20 lat z całego okresu ubezpieczenia wynosi 52,78%. Obliczona emerytura z zastosowaniem najkorzystniejszego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 52,78% wynosi bez waloryzacji kwotę 1268,02 zł. Zwaloryzowane świadczenie, wynosi od 1 marca 2020 r. kwotę 1756,72 zł.

W związku z powyższym, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477<sup>14</sup> § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu Sąd orzekł w punkcie II wyroku, na podstawie § 15 ust. 2 i § 16 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1715). Sąd ustalił opłatę w wysokości wyższej niż wskazana w § 15, biorąc pod uwagę nakład pracy pełnomocnika, liczbę stawieńnictw w sądzie na rozprawach i czynności podjętych w sprawie (§ 4 pkt 2 ust. 1 ww. Rozporządzenia).

Apelację od powyższego wyroku wniósł M. W., zaskarżając go w części co do punktu I. Zarzucił sądowi pierwszej instancji naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

- art. 111 ust. 1 w związku z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS poprzez jego błędne zastosowanie skutkujące pominięciem treści opinii biegłego w zakresie w jakim wynika z niej, że z lat 1970-1979 wysokość podstawy wymiaru kapitału wynosi 61,48 %,
- art. 114 ust. 1 pkt. 6 w związku z ust. 1e pkt 3 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS poprzez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu za zasadną zmianę decyzji w zakresie przyznanych ubezpieczonemu świadczeń po upływie 3 lat tj. w sytuacji, w której od wydania błędnej decyzji (21.04.2009 r.) upłynęło niemal 5 lat do jej zmiany w formie kolejnej decyzji (28.01.2014r.)

W uzasadnieniu apelacji skarżący wskazał, że do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru nie przyjęto najkorzystniejszych (jak wynikało z pierwotnej opinii biegłego) okresów od 1970 r. do 1979 r. Zdaniem skarżącego pierwsza opinia biegłego odpowiadała prawu i prawidłowo określała wysokość wskaźnika podstawy wymiaru, co wynika z faktu, że są to okresy przez niego wybrane, co zaś świadczy o naruszeniu art. 111 ust. 1 pkt. 1 w związku z art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

M. W. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie I. poprzez zmianę zaskarżonej decyzji i zobowiązanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do ponownego przeliczenia emerytury przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynoszącego 61,48 % tj. w najkorzystniejszym dla ubezpieczonego wariantcie oraz o przyznanie pełnomocnikowi ubezpieczonego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu.

### **Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje:**

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych. Ustalenia te są zgodne z treścią materiału dowodowego ocenionego w granicach zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Sąd pierwszej instancji prawidłowo zastosował też przepisy prawa materialnego i trafnie wywiódł, iż najkorzystniejszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynosi 52,78% i do jego ustalenia należy przyjąć wynagrodzenie z 20 wybranych lat kalendarzowych – 1963 r., 1964 r., 1967 r. – 1980 r., 1985 r., 1991 r., 1992 r., 1998 r. W szczególności, niezasadne byłoby przyjęcie do obliczeń wskaźnika wysokości podstawy wymiaru, wynagrodzenia osiąganego w latach od 1970 r. do 1979 r., jak domagał się odwołujący, a jak wynikało z pierwotnej opinii biegłego sądowego. Apelacja nie zawiera argumentów, które mogłyby wpłynąć na zmianę zaskarżonego wyroku. W konsekwencji, Sąd Apelacyjny oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia, dokonane przez sąd pierwszej instancji i uznał

je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98).

Istota sporu sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy można było ustalić wskaźnik wysokości podstawy wymiaru w taki sposób jaki wynikał z pierwotnej opinii biegłego sądowego tj. z 10 kolejnych lat kalendarzowych przypadających od 1970 r. do 1979 r., tj. w wysokości 61,48%.

Prawidłowo Sąd Okręgowy wskazał, że nie istnieje możliwość obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru z lat 1970 – 1979. Wynika to wprost z art. 111 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten stanowi, że wysokość emerytury lub renty oblicza się ponownie, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, od podstawy wymiaru ustalonej w myśl art. 15, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego:

- 1) z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresie wskazanym do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia,
- 2) z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury lub renty albo o ponowne ustalenie emerytury lub renty, z uwzględnieniem art. 176,
- 3) z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury lub renty,

- a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego.

W oparciu o treść art. 111 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, przeliczenie mogło zatem nastąpić z 10 kolejnych lat podlegania ubezpieczeniom, ale wyłącznie z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury, a nie z dowolnych 10 lat podlegania ubezpieczeniom. W niniejszej sprawie, M. W. złożył wniosek o emeryturę w 2008 r., a zatem 20 lat kalendarzowych poprzedzających ten wniosek wypada na lata 1988 r. – 2008 r., a zatem lata 1970 – 1979 wykraczają poza ten okres.

Alternatywnie na podstawie art. 111 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, przeliczenie mogło nastąpić z 20 najkorzystniejszych lat podlegania ubezpieczeniom,

przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku. Taki właśnie sposób przeliczenia okazał się najkorzystniejszy i taki ostatecznie przyjęła biegła sądowa w opinii uzupełniającej z 30 lipca 2020 r.

Prawidłowo również Sąd Okręgowy ustalił, że do wyliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru nie można było przyjąć minimalnego wynagrodzenia za 1966 r. w kwocie 9500,00 zł, ponieważ M. W. w okresie zatrudnienia w Fabryce (...) w W. (od 1 września 1962 r. do 11 maja 1968 r.) odbywał zasadniczą służbę wojskową. Powyższe wynika ze świadectwa pracy z 3 stycznia 2014 r., które wskazuje, że w okresie od 20 października 1965 r. do 19 listopada 1967 r. M. W. miał zawieszoną umowę o pracę, ponieważ odbywał służbę wojskową.

Co prawda w decyzji z 21 kwietnia 2009 r. organ rentowy przyjął do wyliczenia podstawy wymiaru minimalne wynagrodzenie za 1966 r. w kwocie 9500,00 zł, jednak decyzja była ta błędna, co zostało ostatecznie skorygowane przy przeliczeniu podstawy wymiaru decyzją z 28 stycznia 2014 r. Wskaźnik podstawy wymiaru (bez roku 1966) z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia wyniósł wówczas 47,00 %.

Z tego powodu nie można było uwzględnić lat z najwyższym wskaźnikiem, jak domagał się odwołujący (1965 r. – 1966 r. tj. okresu zatrudnienia w Fabryce (...)). Odwołujący podnosił w tym zakresie, że w jego ocenie właściwa była symulacyjna decyzja ZUS z 24 czerwca 2020 r. Wskazać jednak należy, że okoliczność, że organ rentowy dokonał w swoich pismach hipotetycznego wyliczenia wysokości kapitału początkowego odwołującego w oparciu o wysokość wynagrodzenia z lat 1965 - 1966, nie ma w tym przypadku żadnego znaczenia orzeczniczego, gdyż było to wyliczenie

hipotetyczne. Zatem mimo tego, iż odwołujący z tym hipotetycznym wyliczeniem się zgadza, nie można go było przyjąć, jako podstawę do zmiany treści zaskarżonej decyzji.

Nie był zasadny zarzut naruszenia art. 114 ust. 1 pkt. 6 w związku z ust. 1e pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez dokonanie zmiany decyzji w zakresie przyznanych ubezpieczonemu świadczeń po upływie 3 lat tj. w sytuacji, w której od wydania błędnej decyzji (21 kwietnia 2009 r.) upłynęło niemal 5 lat do jej zmiany w formie kolejnej decyzji (28 stycznia 2014 r.). Zarzut taki mógłby zostać podniesiony jedynie w odwołaniu od decyzji z 28 stycznia 2014 r. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych kognicję sądu ubezpieczeń społecznych określa art. 476 § 2 k.p.c. w związku z art. 477<sup>9</sup> k.p.c. Stąd zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych (tj. decyzji z 15 lipca 2015 r.), a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego determinowanego zakresem odwołania od tej decyzji.

Niemniej zauważyć należy, przepisy art. 114 ust. 1 pkt. 6 i ust. 1e, na które powołuje się skarżący, zostały wprowadzone do polskiego porządku prawnego dopiero ustawą o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw z dnia 10 lutego 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 715), aby uczynić zadość ochronie prawa do świadczeń. Trzeba bowiem przypomnieć, iż świadczenia z ubezpieczeń społecznych (jak mienie) pozostają pod ochroną art. 1 Protokołu Nr (...) do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonego w dniu 20 marca 1952 r. w P. (Dz. U. z 1995r. Nr 36 poz. 175). Wielokrotnie również w polskich sprawach Europejski Trybunał Praw Człowieka w S. nieuprawnioną ingerencję w to świadczenie (ich nie wypłacanie lub pozbawienie) traktował jako naruszenie powołanego art. 1 Protokołu do Konwencji. W sprawach polskich jednym z pierwszych wyroków w tym zakresie był wyrok w sprawie W. przeciwko Polsce z 4 listopada 2008 r., skarga nr (...) (niewypłacanie prawidłowo przyznanego świadczenia przez wojskowe biuro emerytalne), a szczególnie istotnym okazał się być wyrok Trybunału z 15 września 2009 r. w sprawie M. przeciwko Polsce, skarga nr (...) (przyznanie nieuprawnione emerytury wcześniejszej, a następnie jej odebranie), która jest traktowana przez sam Trybunał jako wzorzec do oceny zasadności odebrania prawa do świadczenia w wielu innych podobnych sprawach dotyczących odebrania prawa do emerytury (por. np.: wyroki Trybunału z 4 grudnia 2012 r. w sprawach: K. przeciwko Polsce, skarga nr (...); L. przeciwko Polsce, skarga nr (...); M. przeciwko Polsce, skarga nr (...); M. przeciwko Polsce, skarga (...); Świątek przeciwko Polsce, skarga nr (...); Szewc przeciwko Polsce, skarga (...); S. przeciwko Polsce, skarga nr (...) oraz wyroki Trybunału: z 4 marca 2013 r. w sprawach S. przeciwko Polsce; skarga nr (...); S. przeciwko Polsce, skarga (...)). We wszystkich tych wyrokach stwierdzono naruszenie art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji.

Konsekwencją właśnie powyższego orzecznictwa Trybunału była zmiana ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustawą z dnia 10 lutego 2017 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z dnia 3 kwietnia 2017 r. poz. 715), w wyniku której ograniczono arbitralność organu rentowego w odbieraniu świadczeń choćby nawet wadliwie przyznanych. Istota wprowadzonych do art. 114 ustawy emerytalnej od 18 kwietnia 2017 r. zmian polegała między innymi na wprowadzeniu ograniczeń czasowych co do możliwości wzruszenia decyzji wydanych w sprawie świadczeń emerytalnych lub rentowych (art. 114 ust. 1e ustawy przewiduje okres 3, 5 lub 10 lat w zależności od podstawy wznowienia). Szczególnie istotną zmianą w kontekście orzecznictwa Trybunału jest ograniczanie czasowe do wydania decyzji wznowieniowej w zakresie prawa do świadczeń, tj. ograniczenie okresu dopuszczalności jej wydania do 3 lat w przypadku, gdy przyznanie lub ustalenie wysokości świadczenia nastąpiło na skutek błędu organu rentowego (art. 114 ust. 1e. pkt 3. w zw. z art. 114 ust.1 pkt 6 ustawy). Nadto zgodnie z art. 114 ust. 1g. ustawy organ rentowy winien, nawet i w tym krótkim okresie, odstąpić od uchylecia lub zmiany takiej (przynajmniej świadczenie na skutek błędu lub błędnej, zawyżonej wysokości), jeżeli uchylene lub zmiana decyzji wiązałyby się z nadmiernym obciążeniem dla osoby zainteresowanej, ze względu na jej sytuację osobistą lub materialną, wiek, stan zdrowia lub inne szczególne okoliczności. Nie ulega wątpliwości, że te przesłanki zmierzają do zachowania zasady proporcjonalności, której niezachowanie było najczęstszą przyczyną stwierdzenia przez Trybunał naruszenia art. 1 Protokołu nr (...).

W tym stanie rzeczy, nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację (pkt I).

W punkcie II wyroku Sąd Apelacyjny odstąpił od obciążania wnioskodawcy kosztami zastępstwa procesowego na podstawie art. 102 k.p.c.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu Sąd orzekł w punkcie III wyroku, na podstawie § 15 ust. 2 i § 16 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1715).

S. B. O. D. E. Z.